

Б.В.Черкас (Київ)

УКРАЇНСЬКА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА: ВИТОКИ ТА ШЛЯХИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Збірка праць та спогадів. Випуск 7

Інститут історії України НАН України, Науково-дослідний інститут козацтва. - К., 2000. - 360 с

Вивчення минулого України та історії козацтва зокрема з кожним роком набуває все більшої актуальності як у нашій державі, так і за її межами. Розширюється коло професійних дослідників з цієї тематики. Відповідно, виходить усе більше серйозних наукових праць та часописів, присвячених історії козацтва. До таких видань належить і рецензована збірка, що є вже сьомим випуском читань "Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку".

Працю видано під загальною редакцією академіка В.А.Смолія. Збірку присвячено 350-річчю початку Української національної революції XVII століття. Відповідно, у центрі досліджень стоїть Українська держава часів Богдана Хмельницького та його наступників. Структурно рецензована збірка складається з трьох рубрик ("Історія", "Історіографія", "Спеціальні історичні дисципліни та джерелознавство"). У першій частині переважають матеріали, що висвітлюють політичну історію України досліджуваного періоду, взаємини Української козацької держави зі своїми сусідами, внутрішню політику українських правителів і їх соратників. Не обійдено увагою соціально-економічну та правову історію.

У другій рубриці розглядаються історіографічні та джерелознавчі проблеми, присвячені Українській національній революції й висвітлені крізь призму вражень її сучасників і досліджень більш пізніх авторів.

Спеціальні історичні дисципліни знайшли своє відображення в третьому розділі.

Рецензований збірник є міжнародним. У ньому представлено дослідження не тільки українських учених з різних регіонів нашої держави, а й російських та шведських науковців.

Книгу розпочинає вступне слово академіка В.А.Смолія. У ньому робиться екскурс в історію досліджень українського козацтва за останні десять років. Показуючи специфіку уваги до козацького минулого, В.А.Смолій робить наголос на те, що на сьогоденній момент характерним є відсіювання аматорів і неспеціалістів, а, натомість, зміцнення позицій учених, для яких історія є професією. Як наслідок, підхід до вивчення цієї складної наукової проблеми став "...більш вдумливим і аналітичним." (С.3-4). Водночас у вступному слові зроблено стислий огляд основних робіт Інституту історії України та науково-дослідного інституту козацтва від 1996 р. На закінчення висловлено сподівання, що збірник "...стане тим друкованим органом, який, акумулювавши на своїх сторінках традиції й новітні здобутки козакознавства, при-

служиться справі консолідації інтелектуального загалу, задіяного в дослідженні національного державотворення крізь призму історії козацтва" (С.4).

Зовнішні та внутрішні політичні відносини Української держави, її політичний устрій стали предметом аналізу в роботах Степанкова В., Горобця В., Щербака В., Гурбика А., Леп'явка С., Яковлевої Т., Борисенка В., Бульвінського А., Мельника А., Панашенко В., Вірського Д., Газіна В., Чухліба Т., Гуржія О., Саса П., Струкевича О. Регіональні дослідження, аналіз історії окремих частин України знайшли своє місце в роботах Галушко О., Мазурика В., Цибульського В., Попельницької О. Цікавими є статті, присвячені персоналіям, історії війська й торгівлі в Україні. У рецензованій збірці це роботи Сокирко О., Коваленко О., Рездорського А.

Друга частина рецензованого збірника представлена роботами двох напрямів дослідження наративних джерел та історіографії XIX - XX ст. Перший напрям висвітлюють статті Головка О., Кравця М., Буянкіна О., Дзири І. Проблем історіографії XIX-XX ст. торкнулися Мицик Ю., Давилюк А., Педич В., Острянка А., Гром В.

У розділі "Спеціальні історичні дисципліни та джерелознавство" вміщено праці Савчука Ю. і Турек Є., Іщенко Я., Приліпко Т., Бондаренко І. та Пірко В., Станіславського В. Предметом дослідження цих учених стали історичні матеріальні цінності України.

Рецензована збірка заслуговує на високу позитивну оцінку. Вона демонструє сучасний рівень досліджень у галузі історії, історіографії, джерелознавства й широкого комплексу спеціальних історичних дисциплін, є своєрідним каталізатором їх подальшої розробки та популяризації.